

ЦЪРКОВНОПРОСВЕТНОТО ДВИЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ, ОТРАЗЕНО В БЪЛГАРСКИ ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ 50-70-ТЕ ГОДИНИ НА XIX В.

Елена Александрова

В епохата на Възраждането настъпват радикални промени в живота на българите, които постепенно ги приобщават към буржоазния свят. Новите тенденции навлизат във всички сфери на обществения живот. Налагат се нови икономически форми в градското стопанство, които отварят пътя на буржоазните стоково-паришни и капиталистически отношения. Появяват се нови социални групи с по-широк взор и по-големи възможности. Поставя се началото на новобългарската просвета и култура, израства национална интелигенция.

През 1844 г. се поставя началото на българския периодичен печат със списание „Любословие“ на Константин Фотинов, но истински подеи възрожденската периодиката отбелязва след Кримската война 1853-1856 г. Постепенно се оформят два главни центъра, където се издават български вестници и списания - Цариград и Букурещ. Независимо от идейните си виждания, редакторите на възрожденските вестници и списания до голяма степен подчиняват тяхното съдържание на идеята за национално обособяване, за културна и духовна самостоятелност.

Движението за новобългарска просвета, възникнало и добило размах през втората четвърт на XIX в., получава допълнителен тласък след Кримската война. Последиците от войната засягат всички сфери от живота на българското общество и допринасят за ускоряване на неговото социално-икономическо развитие. При новите условия съвременното познание и науката се оценяват все по-високо от всички социални слоеве.

През 50-70-те години на XIX в. начева тенденция за откриване на нови светски училища и в различни части на Македония. Този процес провокира националната чувствителност на много българи. Това се доказва с факта, че все по-често в българския периодичен печат, и най-вече в „Цариградски вестник“, вестниците „Дунавски лебед“, „Македония“, „Свобода“ и „Независимост“ се появяват дописки, в които с гордост и вълнение се съобщава за нови училища, дори в селата на Македония, за прилежност и успехи сред ученици и учители.

Според съобщение на „Цариградски вестник“ от 9 юли 1851 г. в Скопие отваря врати голямо светско училище: „Сега со всякое уважение скопняните можат